

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Dispytatio CIII. De Matrimonio secundum se.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

DISPUTATIO CENTESIMA TERTIA.

De Matrimonio secundum se.

SECTIO PRIM A.

Inquiruntur quedam circa Matrimonium.

I.

Quid sit Ma-
trimonium.

QUÆRES primò: Quid, & quo-
tuplex sit Matrimonium, & an sit
in præcepto? Matrimonium est
maris & feminae conjunctio, in-
dividuam vitæ societatem retinens:
ita communis Doctorum sententia.

Est itaque indissolubilis obligatio per mutuam
traditionem corporum ad prolis generationem
signo aliquo externo expressa, quæ ejus firmitas
per ultimas definitionis particulas exprimitur.

Est triplex:

Matrimonium triplex est, legitimum, quod
mutuo consensu inter personas non impeditas
contrahitur, adeoque & inter infideles: ratum,
quod rationem Sacramenti superaddit & firmita-
tem: tandem consummatum, quod carnali copu-
la completur, & omnino redditur indissolu-
bile, unde si uterque conjux mutuo consensu
postea religionem profiteatur, si Pontifex eos
denuò à votis absolvat, possunt sine novo con-
tractu uti matrimonio, imo si tempore votorum
carnaliter conjungerentur, esset quidem copula
facilega, sed non fornicaria: ita Sanchez l. 2. d. 1.
Bonacina q. 2. p. 1. & 2. Layman t. 10. p. 2. c. 1.
Filiucius t. 10. c. 1. & alii communiter.

Dicitur mul-
ti, in princi-
pio mundi
fuisse in præ-
cepto.

Quoad ultimum respondetur, in principio
mundi volunt multi fuisse præceptum Matrimo-
nii in singulis ad propagandam speciem huma-
nam, nunc autem cessat, nisi in articulo necessi-
tatis, ita ut aliter genus humanum periret, quo
casu dicunt plurimi, si tantum relicta essent per-
sonæ religiosa, aut alia habentes votum castitatis,
non solum possent, sed deberent contrahere ma-
trimonium; sicut enim cessat votum abstinentiæ
quando individuum est in periculo pereundi, ita
& votum castitatis quando per illud deberet pe-
rire species: ita Sanchez d. 3. Bonacina p. 3. Fi-
liucius n. 8. & alii.

II.

Materia
ejus remota
& proxima.

Quæres secundò: Quæ sit materia, forma,
& minister Sacramenti Matrimonii? Vasquez de
Matrimonio d. 3. c. 5. ait materiam esse corpora
contrahentium, formam verba. Sed corpora
solum sunt materia remota, nos inquirimus proxi-
mam. Est ergo materia ejus traditio corporum,
forma acceptatio, utpote quæ complet contractum,
propriam autem est formæ in omni re
compleri, & perficere: ita Sanchez l. 2. d. 5.
Coninck d. 24. d. 4. n. 33. Bonacina p. 4. Fi-
liucius t. 10. c. 1. n. 16. & sequen. Layman verò

Forma.

c. 2. n. 3. ait materiam hujus Sacramenti esse cor-
pora contrahentium mutuo tradita, & formam
verba; sicque parum differt à Vasquez.

Quoad tertium, Canus ait Sacerdotem esse
ministram hujus Sacramenti. Contraria tamen
sententia omnino tenenda est, solos scilicet con-
trahentes esse ministros Sacramenti Matrimonii:
ita Bellar. l. 1. de Matrim. c. 6. & sequen. oppo-
sitam vocans temerariam, Sanch. l. 2. d. 6. Sua.
de Sacram. q. 65. d. 16. f. 1. Henriquez l. 11. de
Matrim. c. 2. n. 7. Bonacina p. 4. n. 5. Filiu. t. 10.
c. 1. n. 19. Layman c. 2. n. 2. & alii communiter.

Ministri
Matrimonii
sunt soli cō-
trahentes.

Ratio est, tum quia ante Tridentinum Matri-
monium clandestinum erat Sacramentum, tum
quia Sacramentum Matrimonii, cum sit contra-
ctus sequitur naturam aliorum contractuum, in
quibus contrahentes suis consensibus se ligant,
unde is est minister Sacramenti qui est minister
contractus. Quare Sacerdos est tantum minister
accidentarius Matrimonii, quatenus contrahen-
tes ex officio benedicit.

Duplex hu-
jus rei ra-
tio.

Hinc fit Sacerdotem vel assistentem Matri-
monio in peccato mortali, vel benedicentem
contrahentes non peccare mortaliter. Contra-
hentes verò ipsi, licet peccent graviter quatenus
Sacramentum illud in mortali fulcipiunt, non ta-
men in quantum conficiunt, cum non sint mi-
nistri ad id munus consecrati: licet Navarrus, &
alii dicant committere duplex peccatum mortale,
quod etiam probabile censet Suarez, & Sanchez,
quamvis absolutè teneant contrarium.

Aliud de
Sacerdote
& contra-
hentes.

Quæres tertio; Sitne validum Matrimonium
contractum inter absentes per procuratorem vel
literas? Respondetur affirmativè, si coram pa-
rocho & testibus fiat, imo esse Sacramentum,
ac proinde teneri hoc modo contrahentes esse
in gratiâ eo tempore quo probabiliter putant pro-
curatorem eorum nomine contrahere; tunc enim
recipiunt gratiam, ipse autem procurator tunc
non debet necessariò esse in gratiâ: ita Sanchez
l. 2. d. 11. & 12. Coninck d. 24. d. 2. & 9. Bo-
nacina q. 2. p. 5. Filiucius c. 1. n. 26. Ratio est,
quia Matrimonium est contractus, unde & na-
turam contractus servat, in quo differt ab alijs
Sacramentis, quæ non nisi verbis, & inter præ-
sentes perficiuntur.

III.

Respondetur
esse vali-
dum.

Procurator debet habere speciale mandatum,
& ad contrahendum cum certâ personâ, nec po-
test procurator alium suo loco substituere nisi
habeat speciale mandatum ad substituendum. Si
autem non revocet consensum is qui cum misit,
est validum Matrimonium licet, quando procu-
rator nomine illius contrahit, ille dormiat, aut
sit factus amens, etiam perpetuò.

Hujus rei
ratio.

Qua sit po-
testas procu-
ratoris.

In procura- toribus non spectatur di- versum sexus.

In hujusmodi procuratoribus nihil facit diver- sitas sexuum, unde duo viri, vel duæ foeminae possunt esse contrahentium procuratores. Forma autem quæ utitur procurator in contrahendo debet esse, Recipio te in uxorem nomine talis, vel talis accipit te in uxorem mediante me; & illa respondere debet, Ego te mediante duco talem: ita Sanchez d. 11. num. 15.

IV.

Duo ad Ma- trimonium requisita.

Quæres quartò: An Matrimonium clandestinum, aut sine denunciationibus factum sit va- lidum? Notandum ex decreto Concilii Tridentini sess. 24. c. 1. duo requiri circa Matrimonium, primò ut fiat coram parochò & duobus vel tribus testibus, secundò ut tribus diebus festis conti- nuis præmittantur denuntiationes.

Matrimo- nium elan- destinum est invalidum.

Matrimonium non primo modo factum, non solum est grave peccatum cum sit contra prohi- bitionem Ecclesiæ in re gravi, sed etiam invali- dum: ita Sanchez l. 3. d. 17. Coninck d. 427. d. 8. Bonacina q. 2. p. 6. n. 1. Filiucius t. 10. cap. 5. Layman t. 10. c. 4. & omnes, cum Concilium Tridentinum hujusmodi contractum iustis de cau- sis planè reddiderit invalidum, imò ubique est peccatum mortale sic contrahere iis tamen maxi- mè in locis, in quibus Concilium Tridentinum est receptum, cum & reddant Sacramentum irri- tum, & prolem illegitimam: Filiucius t. 10. p. 1. c. 5. n. 166.

Peccat con- trahens sine denuntia- tionibus.

Matrimonium secundo modo non contractum, licet sit validum, peccant tamen mortaliter sine denuntiationibus contrahentes, si sine facultate ordinarii, aut legitimâ causâ fiat: ita Sanch. l. 3. d. 5. & 6. & Auctores citati. Imò non debet Episcopus aut Vicarius generalis sine iustâ causâ dispensare: iustæ autem causæ sunt timor ne Ma- trimonium injustè impediatur, notabile detri- mentum famæ aut alterius rei, periculum scan- dali, defectus temporis, si sint magnates, in- æqualitas conditionis, & similia, ex quibus ju- dicare prudenter possit expedire ut omittantur.

Vbi & à quo fieri debent denuntia- tiones.

Porro hæ denuntiationes à parochò vel alio de illius licentiâ faciendæ sunt in utraq; paro- chiâ si contrahentes ex diversis sint, idque inter Missarum solemnias, licet Sanchez, Bonacina, & alii dicant posse extra Ecclesiam fieri in loco ubi ex aliquâ occasione est magnus populi con- cursus: debent etiam fieri tribus diebus festis continuis, vel saltem non valdè interruptis. Bonacina etiam n. 17. affirmat posse alio quàm festo die fieri denuntiationes, si alicubi magna populi frequentia fiat ad concionem, vel aliâ hujusmodi de causâ.

Vbinam sit validum.

Ubi tamen non est promulgatum aut non re- ceptum Concilium Tridentinum, validum adhuc est clandestinum Matrimonium, idque licet eò quis se conferat, ut Matrimonium ibidem con- trahat: ita Sanchez, Bonacina p. 7. n. 2. & alii.

V.

Requiritur essentialiter

Quæres quintò: Quomodo præsentia parochi sit necessaria ad validè contrahendum Matrimo- nium? Respondetur, præsentiam proprii paro- chi, licet nondum sit Sacerdos, vel ordinarii, aut alterius Sacerdotis de illorum licentiâ ita esse necessariam, ut sine illâ Matrimonium nullo mo- do sit validum, ne quidem in articulo mortis: ita Sanchez l. 3. d. 19. n. 2. d. 20. & sequen. Coninck d. 27. d. 2. Bonacina q. 2. p. 8. Filii. c. 6. Layman c. 4. & omnes. Ratio est clara, quia juxta ordinationem Concilii Tridentini tam re- quiritur præsentia parochi, quàm testium, ergo. Proprius autem parochus dicitur is, in cujus parochiâ habitant majori anni parte. Quod si

Quis sit pro- prius Paro- chus.

duplicem habeant paræciam, æqualiter ferè in uno loco habitantes ac in alio, possunt à quovis ex duobus illis parochis conjungi, ut omnes af- firmant contra Navarum asserentem requiri præ- sentiam parochi in cujus paræciâ contrahunt. Si verò vir sit unius paræciæ & foemina alterius, possunt à quovis ex duobus parochis similiter conjungi. Vagorum matrimonio potest quivis parochus assistere de licentiâ ordinarii, sicut & eorum confessiones audire.

Non obstat autem valori Matrimonii, licet ex aliâ causâ vocatus sit, imò per dolum aut me- tum adductus, aut etiam invitus & contrariam habens intentionem, modò constet eâ de causâ adhibutum eum fuisse, & verè rem ante se trans- actam intelligat. Imò Sanchez d. 39. n. 11. Re- ginaldus & alii nonnulli asserunt validum esse ma- trimonium coram parochò & testibus casu trans- euntibus; hi enim, inquit dicuntur sufficien- ter præsentibus, cum sufficienter advertant id quod agitur. Bonacina tamen n. 20. hoc postremum negat, Sanchez etiam n. 12. ait esse peccatum mortale contrahere coram parochò vi detento, casu transeunte, aut per dolum vocato.

Qua Paro- chi præsen- tia requira- tur.

Nec obstat validitati Matrimonii quod paro- chus sit excommunicatus, etiam non toleratus, sus- pensus aut interdictus, imò talis potest alteri facultatem assistendi concedere; hæc enim assisten- tia non est propriè actus jurisdictionis, & Con- cilium solum requirit præsentiam parochi, qualis adhuc est excommunicatus. Sayro etiam l. 5. c. 22. n. 26. Bonacina n. 23. & alii affirmant posse hanc auctoritatem assistendi à parochò concedi Sacerdoti degradato, cum adhuc verè sit Sacer- dos, imò Laico, qui communi errore habetur Sacerdos; adest enim titulus coloratus, error communis, & nullum est impedimentum juris naturalis, aut divini; Ecclesiæ enim supplet de- fectum veri tituli, unde idem est de parochò ex- communicato & nominatim denuntiato, vel de illo qui parochus communiter putatur, licet non sit, & ubi nescitur esse denuntiatus. Imò va- lidè contrahitur Matrimonium coram Sacerdote cui sicut tantum dedit facultatem parochus, si publicè putetur habere facultatem: lege Barba- rius ff. de officio Prætoris.

Neque ob- stat Paro- chus esse excommu- nicatum, &c.

Testes sufficienti quicunque, cujuscunque con- ditionis, sexus, ætatis, modò doli capaces sint, & intelligant quid agatur, impuberes etiam, in- fideles, pater, mater, & alii, imò non rogati, sed etiam per violentiam adhibiti: ita Auctores citati.

Quinam testes suffi- ciant.

Quæres sextò: Qualis licentia requiratur ut Sacerdos loco parochi assistat Matrimonio? In- primis certum est non requiri ut detur in scriptis; dispensatio enim verbo fieri potest, ubi lex aliud non præscribit: ita omnes.

VI. Nonrequi- ritur in scriptis.

Sufficit licentia, quâ dat ipsi parochus facul- tatem ad exercendum in suâ parochiâ ea quæ spe- ctant ad curam animarum; in hac enim includi- tur hujusmodi assistentia, non autem si solum det ei facultatem ministrandi Sacramenta; per hæc enim intelligi solent tantum Pœnitentia & Eu- charistia: ita Filiucius t. 10. c. 6. n. 218. & alii.

Hæc licentia declaratur.

Difficultas est, an sufficiat licentia tacita? Sanchez d. 35. Coninck d. 27. d. 3. n. 31. & alii nonnulli aiunt sufficere tacitam. Negat Bonacina cum aliis. Puto tamen sufficere licentiam illam, quando ordinario præsentè & inspectante assistit quis Matrimonio, si non contradicat quando po- test: ita Filii. c. 6. n. 219. nec contradicit Sanch.

De licentiâ tacitâ.

Quæres

VII.

Quæres septimò: An, & quomodo sit validum Matrimonium sub conditione honestâ celebratum? Matrimonium celebratum sub conditione præsentis aut præteritâ semper est validum stantio conditione: ita Sanchez l. 5. d. 6. n. 1. Coninck d. 29. d. 7. n. 8. & d. 2. n. 29. Bonacina q. 2. p. 10. n. 20. Layman t. 10. c. 7. n. 1. Ratio est, quia hujusmodi conditiones non suspendunt actum seu consensum.

Matrimonium celebratum sub conditione honestâ futurâ suspendit actum seu consensum, proinde non est validum ante conditionis positionem, cum intentio contrahendi antea non sit completa: ita Sanchez 2. Bonacina n. 20. Layman n. 2. & alii communiter.

Positâ autem conditione transit consensus ille & matrimonium ipso facto à conditionato in absolutum, contrahentibus de eâ tunc etiam non cogitantibus, imò dormientibus: ita Sanchez d. 8. n. 5. Coninck d. 29. d. 2. n. 11. Lay. n. 2. Filiucius t. 10. q. 4. n. 145. & communis Canonistarum. S. Thomas tamen, S. Bonaventura, & plerique ex antiquis Theologis tenent contrarium, quos sequitur Valentia to. 4. d. 10. q. 3. p. 3. Henriquez l. 11. c. 22. n. 3. & alii nonnulli, qui requirunt cognitionem conditionis positâ, & novum consensum. Ratio tamen conclusio- nis est, quia in omnibus contractibus factis per verba de præsentis, licet sub conditione de futuro, ita contingit. Unde si dicat quis, *Accipio te in conjugem si patri placuerit*, patre præbente consensum perficitur Matrimonium, & sit absolutum; consummare tamen priùs id non debent quam ipsi innotescat positio conditionis; exponerent enim se periculo fornicandi. Quod etiam contingit in conditione de præsentis & præterito. Et idem est licet conditio sit planè impertinens, ut *accipio te in conjugem si cras pluât, si navis ex Indis salva appellat, &c.*

Difficultas autem est, utrum positio conditionis innotescere necessariò etiam debeat parochi & testibus ut Matrimonium sit validum. Negat Sanchez n. 24. Filiucius n. 146. & alii. Probabilius tamen videtur contrarium: ita Bonacina n. 22. Layman n. 3. Coninck d. 1. n. 17. & alii Ratio est, quia ideo parochus & testes requiruntur à Tridentino, ut testari possint verè factum esse contractum Matrimonii, quod tamen facere nequeunt nisi cum sciant esse completum, sicque positam esse conditionem. Unde idem in hoc est de conditione de præsentis & præterito.

Quæres octavò: An conditio turpis, impossibilis, aut necessaria irritet Matrimonium? Conditio turpis contrariâ substantiâ aut bonis Matrimonii, nempe conjugii fidei, perpetuitati, & prolis generationi educationique positâ in ipso contractu dirimit ipso jure Matrimonium: ita Sanchez l. 5. d. 9. Layman t. 10. c. 7. n. 8. Bonacina q. 2. p. 10. n. 9. Valentia t. 4. d. 10. q. 3. p. 3. Filiucius t. 10. c. 4. n. 147. Coninck d. 29. d. 3. & alii communiter. Ratio est, tum quia hoc expressè habetur in jure, tum quia hæc conditio est contra substantiam Matrimonii, conditio autem contra substantiam contractus destruit contractum. Quare irriti sunt hi contractus, contraho tecum si prolem occides, si venenum sterilitatis fumes, si pro quæstu te adulterandam trades, &c. Hi tamen contractus si post Matrimonium contractum fiant non illud vitiant, quia jam inveniunt factum.

VIII.

Matrimonium celebratum sub conditione tur-
 pi non contra substantiam Matrimonii non illud irritat: ita Sanchez d. 15. Bonac. n. 16. Fil. n. 153. & idem est de conditione impossibili & necessariâ. Unde si quis dicat, contraho tecum si patrem occides, mille aureos furaberis, Solem manu tetigeris, si centum aureorum millia mihi dederis (posito quod qui dare debeat sit pauper) si Sol cras orietur, & similia, Matrimonia ista sunt statim valida.

Ratio est, quia hujusmodi conditiones in jure habentur pro non adjectis, necessariâ quidem, quia cum certissimè sint eventurâ censentur jam impleta si cognoscantur ut necessariâ: impossibiles etiam cognita ut impossibiles censentur joco tantum adjecti ab iis qui seriò volunt contra-
 here.

Hæc autem intelligenda sunt primò de conditione turpi & impossibili de futuro; si enim conditio sit de præsentis aut præterito Matrimonium est validum. Secundo capienda sunt quando est dubium de intentione; si enim clarè constaret intentionem contrahentium fuisse non contrahere nisi dependenter ab illâ conditione non esset validum Matrimonium ante illam positam, sicque si conditio de futuro sit impossibilis, Matrimonium eo ipso est nullum; frustra enim expectatur quod poni nequit, & idem est si sit turpis; annullatur enim quia conditio incitat ad malum.

Hæc etiam sumenda sunt de conditione propriè dictâ; si enim solum sit per modum demonstrationis, seu qualitatis personæ cum quâ contrahitur, ut *duco te quæ es virgo, vel causæ, explicando scilicet motivum, ut ducò te quia es dives, aut modi, qui est onus in contractu expressum, ut ducò te ut mihi inservias, non suspendit nec dirimit Matrimonium, nisi aliquando per accidens, quando scilicet adjicitur conditio dirimens per se Matrimonium, ut si liber dicat, ducò te quæ es libera, putans esse liberam quæ non est.*

Quæres nonò: Quomodo suppleatur Matrimonium invalidum ratione alicujus impedimenti? Respondetur: Si sit invalidum defectu consensus alterius conjugis, aut ratione gravis metus, redditur validum si priore conjugis in consensu præstito persistente, is denuo verè præbeat consensum, qui priùs præstiterat sicte; eo enim ipso id ponitur quod solum deerat ad valorem Matrimonii: ita Sanchez l. 2. d. 32. n. 9. Coninck d. 24. d. 10. n. 89. Henriquez l. 11. c. 3. n. 6. Bonac. q. 2. p. 9. n. 7. Filiucius t. 10. c. 3. n. 84. Henriquez vult ut novus hujus consensus signo aliquo externo exprimat, veriùs puto, licet communiter dicatur contrarium. Non tamen requiritur in hoc casu præsentia parochi & testium; hæc enim non est necessaria quando solum suppletur defectus, præsertim cum sufficienter per priorem assistentiam occurratur incommodis, nempe periculo celebrandi novum Matrimonium, dissoluto primo.

Unde à fortiori sequitur, quando defuit consensus ex parte utriusque contrahentis, vel fuit metus gravis in utroque, requiritur novum consensum utriusque, signo aliquo externo expressum, ut docet Sanchez, Henriquez, Bonacina, & communis sententia, contra Sylvestrum & alios negantes etiam hic requiri signum externum. Hic tamen non est necessaria præsentia parochi & testium, ob rationes dictas.

Si Matrimonium invalidum sit ratione alicujus impedimenti dirimentis, requiritur novus consensus

si sit invalidum defectu consensus

si sit invalidum defectu consensus

si sit invalidum defectu consensus

si sit invalidum defectu consensus

si sit invalidum defectu consensus

Conditio tenet non contra substantiam matrimonii.

Hujus rei ratio.

Specianda intentio.

Particulares quædam conditiones.

IX.

Quid si sit invalidum defectu consensus.

Hoc à fortiori est, si defuit consensus utriusque.

Quid si sit impedimentum dirimentis.

sensus utriusque obtentâ dispensatione, quantumvis alter solum sciat impedimentum; prior enim consensus nullus fuit, utpote circa materiam invalidam: ita Sanchez l. 2. d. 35. Coninck, Bonacina n. 6. & alii. Caietanus ait non necessariò esse manifestandum alteri impedimentum & invaliditatem Matrimonii ab eo qui illud novit, sed sufficere si aliquo modo novum consensum ab eo eliciat, quod existimo verum, si consensus ejus sit talis, ut velit Matrimonium jam esse validum, casu quo prius tale non fuisset, alioqui manifestandum est impedimentum vel invaliditas Matrimonii.

Quid si vir dare nolit signum consensus.

Quod si in hoc casu vir nolit signum talis consensus dare, & tamen petat debitum, & uxor absque scandalo negare nequeat, Sanchez, Coninck, & alii affirmant sufficere ut ipsa copulam habeat affectu maritali; sic enim videtur consentire, quod etiam videtur vir facere, cum eodem affectu illam habeat. Quod licet cum Bonacina ut probabile admittam ob auctoritatem Doctorum, valdè tamen videtur difficile, cum vir hoc faciendo solum videatur ratificare prius matrimonium, non consentire in novum.

De assistentia parochi.

In casu tamen impedimenti dirimentis non requiritur nova assistentia parochi & testium, nisi impedimentum esset publicum, vel parochi extra confessionem, aut alicui ex testibus necessariis cognitum.

SECTIO SECUNDA.

De indissolubilitate Matrimonii.

I. Matrimonium solum consummatum est penitus indissolubile.

QUÆRES primò: An, & quomodo Matrimonium sit indissolubile? Licet Matrimonium ratum sit aliquo modo indissolubile, utpote quod solâ contrahentium voluntate solvi nequit instar aliorum contractuum, solum tamen Matrimonium consummatum fidelium est simpliciter indissolubile, non quidem ex naturâ rei, sed ex Christi divino præcepto Matth. cap. 19. Quod Deus conjunxit, homo non separet; ubi illud elevavit in Sacramentum, & ut representaret indissolubilem Christi unionem cum Ecclesiâ per carnem assumptam, ut Patres asserunt. Quare per solam mortem naturalem solvitur, sicut ratum per mortem spiritualem, professionem scilicet in religione: ita Sanchez lib. 2. d. 13. Bonac. quæst. 2. p. 11. Filiucius tract. 10. cap. 2. Layman tract. 10. c. 1. n. 1.

Potest Pontifex dispensare, imò dissolvere Matrimonium ratum.

Quæres: Utrum possit Pontifex dispensare in Matrimonio rato, ita ut soluto ejus vinculo possint conjuges fideles aliud Matrimonium inire. Negat Scotus & alii plurimi apud Sanch. l. 2. d. 14. Dicendum tamen, Pontificè saltem datâ justâ causâ (ut est discordia gravis orta inter conjuges, ex quâ timeantur infœlices exitus sine spe remedii, item graves inimicitia inter amicos & consanguineos conjugum cum periculo scandali, lepra alteri superveniens, impotentia etiam ante consummatum matrimonium orta) posse, illud planè dissolvere, idque etiam altero conjugè invito: ita Sanchez d. 14. n. 2. d. 15. n. 6. & d. 16. Bonacina p. 11. Filiucius t. 10. c. 2. n. 55. 58. & 59.

Multi Pontifices in eo dispensarunt, ut Martinus V. Eugenius IV. Paulus III. Pius IV. & Gregorius XIII. ut refert Henriquez l. 11. de Matr. c. 8. n. 11. Et verisimile est Christum talem potestatem, quæ Eccle-

sia adeo necessaria est, Vicario suo reliquisse. Præterea juxta valdè probabilem sententiam potest dispensare in voto solemnè religionis quod est vinculum fortius quam Matrimonium ratum, & illud dissolvit.

Quæres secundò: An Matrimonium infidelium sit indissolubile? Matrimonium fidelis cum infideli, seu baptizati cum non baptizato, etiam catechumeno est irritum, Matrimonium tamen duorum non baptizatorum non statim dissolvitur ac infidelis ad fidem convertitur. Prima pars constat, nemine vel Theologorum vel Jurisperitorum dissentiente, ut ait Sanchez l. 7. d. 71. n. 1. Filiucius c. 7. n. 225. Layman c. 14. p. 4. n. 1. & idem est de personâ verè baptizatâ cum baptizato fidei, & de hæretico cum infideli. Ratio est, quia hoc est unum ex impedimentis dirimentibus, nempe disparitatis cultus ex receptissimo Ecclesiæ usu vim legis obrinente inductum. Unde tum in lege naturali tum scriptâ, imò olim etiam in evangelicâ hæc Matrimonia erant valida. Ratio secundæ partis est, quia S. Paulus primè ad Corinth. 7. dat consilium conjugi converso, ut cohabitaret cum conjugè infideli, ergo Matrimonium illud est validum. Quare primis sexcentis annis permessa erat hæc cohabitatio ob frequentem Judæorum & aliorum tunc temporis conversionem.

II. Matrimonium fidelis cum infideli.

Est disparitatis cultus.

Potest tamen Matrimonium, etiam consummatum inter infidelem jam conversum & conjugem manentem in infidelitate dissolvi primò si infidelis nolit cum fidei habitare, vel non sine injuriâ fidei aut creatoris, pertrahendo scilicet ad peccatum, blasphemando nomen Dei, retrahendo familiam à Fide Christi, &c. in quibus casibus licitum est conjugi converso ad alias nuptias transire: ita Sanchez l. 7. d. 78. n. 4. Coninck d. 26. d. 5. n. 58. Bonac. q. 3. p. 7. n. 4. Filiuc. t. 10. p. 2. c. 6. n. 237. Layman t. 10. c. 3. n. 3.

Quid si habitare nolit infidelis cum fidei.

Quod si conjux infidelis cohabitare velit, idque sine injuriâ Creatoris, Valentia to. 4. d. 10. q. 1. p. 3. Navarrus, Toletus, & alii negant infidelem posse dissolvere Matrimonium propter locum Apostoli. Probabilius tamen est posse: ita Sanchez n. 9. (quamvis contrarium putet esse valdè probabile) Bonacina n. 6. Filiuc. n. 239. Layman n. 4. Henriquez l. 11. c. 8. n. 4. Sa verbo Matrimonium n. 8. & alii. Ratio est, quia esset nimis gravis servitus fidelis conjugis: deinde infidelis dum converti non vult discedit virtualiter, cum habitationem eligit, quæ fidei jam ab Ecclesiâ prohibita est, licet olim fuerit permessa. Unde permissio S. Pauli intelligitur secluso præcepto in contrarium.

Quid verò si cohabitare velit.

Admonito itaque conjugè infidelis ut termino præscripto (40. dierum c. g. ut Romæ fieri dicitur) convertatur, si intra illud tempus converti nolit, vel non cohabitare, aut non sine injuriâ Creatoris, potest fidelis etiam sine sententiâ Judicis ad alias nuptias transire, vel etiam ad religionem, & sacros ordines, per quas nuptias & professionem solvitur Matrimonium, non per sacros ordines, in quibus tamen positus reddi uxori postea conversa non debet; sibi enim imputet.

Quis terminus infidelis statuendus.

Proli doli capaci datur optio quem velit parentem sequendi, non utens ratione danda est conjugi converso.

Quæres tertio: An Matrimonium cum hæreticis sit validum, licitum & indissolubile? Matrimonium fidelis cum hæretico etsi ut plurimum sit mortaliter illicitum, tum ob prohibitionem Ecclesiæ,

III. Matrimonium cum hæretico est validum.

Ecclesie, tum periculum perversionis, est tamen validum & insolubile: ita Sanchez d. 72. n. 4. Layman t. 10. c. 14. n. 2. Filiucius c. 6. n. 228. Bonacina q. 3. p. 7. n. 1. Tan. to. 4. d. 8. q. 4. d. 5. & alii communiter.

Quid ubi
vivunt ha-
retici mixti
Catholicis.

Dixi ut plurimum; Sanchez enim Filiucius & Bonacina aiunt in locis ubi permixti vivunt hæretici cum Catholicis, qui libertate fruuntur, ut in Germaniâ, Galliâ, & Poloniâ, secluso scandalo & perversionis periculo id ex consuetudine licere, quod tamen negat Tannerus, & Laymannus ob gravia quæ inde proveniunt incommoda. Sa tamen, Serrarius, & Laymannus aiunt licitum esse, si acatholicus promittat se catholicam fidem post nuptias susceperum, & causa subsit cur nuptiæ abolitioni ab hæresi anteponantur. Eodem etiam gradu quo peccat catholicus contrahens cum hæretico, peccat simi-

liter. Sacerdos assistens eius Matrimonio.

Quando uterque conjux infidelis convertitur ac baptizatur, & postea signo aliquo externo prius Matrimonium ratificat, fit Sacramentum ratum, & insolubile, sicut fidelium, & si consumment, erit planè indissolubile. Summus Pontifex tamen in consummato infidelium convertorum matrimonio dispensare potest, nisi consumment denuò post Baptismum, ut ait Sanchez l. 2. d. 17. Itaque licet contractum prius fuisset cum impedimentis ecclesiasticis, modò non contra legem naturæ, ut si Pater filiam, aut frater sororem duxisset, esset validum, ex pluribus autem uxoribus infidelis conversus ducere debet primam, si illa velit converti, hæc enim sola est vera uxor; si converti nolit, ducere potest ullam ex reliquis; aut aliam quamcunque fœminam.

Quid si
uterque
conjux con-
vertatur.

Si quis plu-
res habeat
uxores.

DISPUTATIO CENTESIMA QUARTA.

De impedimentis Matrimonii.

SECTIO PRIMA.

De impedimentis dirimentibus Matrimonium.

I.
Duplex ge-
nus impedi-
mentorum.

IMPEDIMENTA primò: Quæ sint impedi-
menta Matrimonii, & à quo pos-
sint induci? Impedimenta Matri-
monii alia sunt impediencia tantum,
ne scilicet licitè contrahatur, alia
impediencia simul & dirimentia,
cum quibus nec licitè contrahitur, nec validè.
Dirimentia numerantur hæc duodecim:

Impedimen-
ta dirimen-
tia.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas.
Si sis affinis, si forè coire nequibus.

Alia tria.

His Concilium Tridentinum duo alia adjunxit,
nempe si parochus & duo saltem testes non adsint,
& raptum mulieris quamdiu non est plenè suæ li-
bertati restituta. Tertium additum est à Gre-
gorio XIII. in Bullâ Ascendente Domino, nempe
tria vota simplicia post novitatum emissâ à reli-
giosis Societatis J. S. U. De prioris generis im-
pedimentis dicitur postea.

Quinam ea
instituerunt
possint.

Quoad secundum, spectatâ solâ naturâ rei
Principes omnes & magistratus, qui leges ferro
possunt, possunt etiam pro suis subditis fidelibus
statuere impedimenta dirimentia & impediencia
Matrimonium, cum sit contractus humanus: nec
per hoc mutatur quod in Sacramentum sit elevatus.
Unde de factò hoc possunt Principes tam
Christiani, quàm Ethnici pro Matrimoniiis sub-
ditorum suorum infidelium.

Hæc modo
Ecclesia re-
servat sibi.

Ecclesia tamen hanc potestatem circa Matri-
monia fidelium Principibus sæcularibus ademit,
ac sibi reservavit, sicut & alias causas matrimo-
niales; id enim decuit postquam factum est Sa-
cramentum. Per consuetudinem tamen Laico-

rum simul cum Ecclesiasticis possunt hæc impe-
dimeta auferri, & alia induci: ita Sanchez l. 7.
d. 1. 3. & 4. Bonacina q. 3. p. 1. Layman s. 10.
p. 4. c. 1. Filiucius t. 10. p. 2. c. 1. Coninck d. 30.
d. 1. & alii.

Quæres secundo: An, & quomodo error ir-
rigit Matrimonium? Error personæ invalidum
reddit Matrimonium, non sic error qualitatis,
nisi in personam redundet: ita Sanchez l. 7. d. 18.
Henriquez l. 11. c. 10. Coninck d. 31. n. 1. Bo-
nacina q. 3. p. 2. Layman t. 10. p. 4. c. 2. Filiu-
t. 10. p. 2. c. 2. & alii. Ratio primæ partis est,
quia Matrimonium consistere nequit sine con-
sensu in personam cum quâ intendit contrahere,
qui tamen hic non est in eam cum quâ contrahit,
sed in aliam quam mente concipit. Quare nec
inter infideles valeret hoc Matrimonium, cum
non ecclesiastico tantum jure, sed etiam naturali
sit irritum, ut si putet esse Caiam, & est Sempro-
nia, quod etiam verum est, licet ita animo af-
fectus esset, ut licet sciret esse Semproniam, il-
lam duceret. Valeret tamen Matrimonium si
mente diceret, quæcunque es contraho tecum.

II.
Error perso-
næ & qua-
litatis

Error per-
sonæ diri-
mit.

Secunda pars probatur, quia error qualitatis
non tollit consensum in substantiam rei, sicque
non reddit Matrimonium simpliciter involunta-
rium, sed solùm secundum quid, ut si putet esse
divitem, aut virginem, quæ non est, idque licet
per dolum factum sit dantem causam contractui,
seu sine quo non fuisset celebratum Matrimo-
nium, in quo differt Matrimonium ab aliis con-
tractibus. Si tamen qualitas apponatur per mo-
dum conditionis, Matrimonium illâ non subsi-
stente est nullum, cum sit honesta, ut suppo-
nimus.

De errore
qualitatis.

Tertia etiam pars probatur; si enim error qua-
litatis redundet in personam, non præbet con-
sensum huic personæ in particulari præfenti, sed
alteri quam per tales qualitates descriptam mente
concepit,

Quid si er-
ror qualita-
tis redundet
in personam